

ОСНОВНІ ЗАСАДИ І ЗАВДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ПРИЙОМНИХ БАТЬКІВ

І. М. Цимбалюк

Україна, Рівне, Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

Сім'я значною мірою залучає дитину до основних загальнолюдських цінностей, моральних і культурних стандартів поведінки. У сім'ї діти вчаться соціально схвалюваній поведінці, пристосуванню до навколишнього світу, побудові взаємин, прояву емоцій і відчуттів. Індивідуальний підхід до розвитку особистості дитини саме в сім'ї стає реальністю [1].

Сім'я - найбільш сприятливе середовище для розвитку здорової особи, чуйне і уважне ставлення дорослих до дитини дозволяє своєчасно виявити її здібності, підтримати формування інтересів і здібностей.

Дітям, що залишилися без піклування батьків, необхідно створити оптимальні умови для розвитку, навчання і виховання.

У нашій країні пріоритет в соціальному захисті дитини, яка залишилась без піклування батьків, віддається кровним родичам. Якщо ж їх немає або вони не можуть узяти на себе обов'язку по догляду за такою дитиною, він може бути переданий на виховання прийомній сім'ї. Це може бути сім'я усиновителів, опікунів, приймальна сім'я, патронатна сім'я [2].

Зафіксовано значне зростання кількості людей, охочих стати батьками, в процентному відношенні збільшилася кількість дітей, прийнятих в таку сім'ю. При цьому спостерігається і зростання відмов від усиновлених і опікуваних дітей, що говорить про недостатній рівень готовності приймальних батьків нести відповідальність за виховання і розвиток особи дитини, що залишилась без піклування батьків [4].

Є необхідність сприяння потенційним прийомним батькам в процесі формування їх сім'ї. Таке сприяння може бути надане на основі реалізації спеціально розробленої програми підготовки потенційних приймальних (що заміщають) батьків. Дана програма допоможе забезпечити підвищення рівня соціально-психологічної готовності даної категорії людей до життєдіяльності в умовах в прийомній сім'ї. А це, у свою чергу, понизить кількість відмов від прийнятих в такі сім'ї дітей і дозволить уникнути великої кількості проблем, що зазвичай виникають в прийомних сім'ях.

Виходячи зі всього вище сказаного, можна визначити мету даної програми; сприяння сімейному типу пристрою дітей, що залишилися без піклування батьків [3].

Завдання програми:

1) розповсюдження достовірної і якісної інформації для потенційних приймаючих батьків і фахівців, що займаються проблемами сімейного пристрою дітей, що залишилися без опіки батьків;

2) створення умов для найбільш екологічного переходу дітей, залишених без піклування батьків, в нову сім'ю;

3) підвищення рівня психолого-педагогічної і соціально-психологічної компетенції прийомних сімей;

4) супровід і сприяння в адаптації дитини і сім'ї, що приймає її, в нових умовах.

Зміст програми будується на ідеях гуманістичної психології А. Маслоу, К. Роджерса, Б. Ананьєва з врахуванням вікових особливостей (Л. С. Виготський, Д. Би. Ельконін) і базових потреб (У. Сухомлінський, Ш. Амонашвілі) дитини. Поєднання рефлексивно-діяльнісного (А. Н. Леонтев), когнітивно-поведінкового (А. Бек, А. Бандура) і арт-терапевтичного (Т. Д. Зінкевіч-Євстігнєєва, А. У. Гнезділов, М. Е. Бурхливо, Д. Бретт, В. Я. Пропп, Д. Соколов, Л. М. фон Франц, І. Ю. Черепанова) підходів дозволяє вирішити задачу формування усвідомленого відношення до нової ролі в прийомній сім'ї, відбір матеріалу програми детермінований ідеєю формування єдиного виховного простору для життя і творчості кожної дитини [3].

Програма спирається на загальноприйняті психолого-педагогічні принципи:

1) принципи вікової, педагогічної і соціальної психології; принцип пріоритетності інтересів дітей, забезпечення державою їх захисту;

2) принцип гуманістичної спрямованості на унікальності і своєрідності кожної дитини, відносини до нього як до майбутнього людського інтелектуального потенціалу держави, якому потрібно створити умови для розвитку;

3) принцип взаємовпливу осіб (дорослих і дітей), що пропонує створення гармонійних відношень в сім'ї, що приймає дитину, залишену без піклування батьків.

Учасники програми:

У програмі можуть брати участь сім'ї, які бажають взяти на виховання дитину, що залишилася без батьків.

Програма передбачає роботу з сім'ями наступних категорій:

1) повні сім'ї, що виховують одного або декількох неповнолітніх дітей і охочі узяти дитину, залишену без піклування батьків;

2) повні сім'ї, охочі узяти дитину, яка залишилась без піклування батьків, в яких діти досягли повноліття і живуть окремо;

3) повні сім'ї, які за тих або інших причин не можуть і не мають біологічно рідних дітей.

4) неповні сім'ї, що мають потенційну можливість прийняти дитину, залишену без піклування батьків.

Програма припускає роботу фахівців різного профілю (психологів, юристів, соціальних працівників) із прийомною сім'єю, яка готова замінити дитині, що залишилася без піклування батьків, кровну сім'ю.

Програма не передбачає визначення ідеальної моделі прийомної сім'ї.

Ми виходимо з того, що сім'я як мала група має свою динаміку. Сфера психологічних проблем і труднощів сім'ї постійно змінюється.

З такими сім'ями заплановане консультування воно проводиться для надання психологічної допомоги потенційним прийомним батькам в індивідуальному і сімейному режимах. Час, що не обходиться для такої роботи, визначається фахівцем. Мінімальний час індивідуальної роботи з батьками - 7 годин.

Очікувані результати:

1) усвідомлене сприйняття прийомними батьками факту появи дитини в сім'ї;
2) формування у батьків адекватного відношення до минулого дитини і його біологічних батьків;

3) формування у батьків усвідомленої позиції з проблеми інформування дитини про його походження і появу в приймаючій сім'ї;

4) створення у прийомних батьків теоретичної бази і розвиток практичних умінь взаємодії з дитиною, біологічними батьками [4].

Така програма має мету допомогти сім'ї адаптуватися і всіх її членів до нових умов від чого і буде залежати подальший шлях розвитку сім'ї, гармонійність її функціонування.

1) формування у приймаючих батьків реалістичних уявлень про процес адаптації прийомної дитини в новій сім'ї;

2) інформування приймальних батьків про основні особливості формування прихильності до нової сім'ї у дітей, що залишилися без піклування батьків.

Програма може бути реалізована через:

1. Просвітницьку роботу.

2. Консультування.

3. Соціально-психологічний тренінг [4].

Література

1. Бевз Г.М. Приймна сім'я: оцінка ефективності опіки. Методичні рекомендації для соціальних працівників /О.О.Яременко, Л.С.Волинець, А.Й.Капська, Н.М.Комарова, І.В.Пеша. – К.: Укр. ін-т. соц. досліджень, 2000. - 78 с.
2. Бевз Г.М. Психологічна готовність до батьківства в прийомній сім'ї: мотиваційний аспект // Психологія, Зб. наук.праць. НПУ ім.. М.П.Драгоманова. вип. 2(5), К., 1999. С. 133-139.
3. Цимбалюк І.М. Психологія. Навчальний посібник./І.М.Цимбалюк. Професіонал. К.: 2004.- 547 с.

Заявка

Цимбалюк Іван Миколайович

Тема: «Основні засади і завдання психологічного супроводу прийомних батьків»
Україна, Рівне, Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти,
доцент кафедри педагогіки, психології та колекційної освіти, кандидат педагогічних
наук, доцент.

Тел. 0362 45 35 14

sdfywww1@digmir.net

33027

м .Рівне, вул. Костромська 1, кв. 176